

Walentyna Kwiatkowska*

ZMIANY MIĘDZYGRUPOWYCH RELACJI CEN DÓBR KONSUMPCYJNYCH

Przedstawione opracowanie prezentuje wyniki badań empirycznych, dotyczących lat 1986-1987, w zakresie oceny wpływu reformy systemu cen detalicznych na zmiany w ich relacjach w ujęciu międzygrupowym oraz oceny roli różnych czynników cenotwórczych, mogących wywoływać zmiany tych relacji¹.

Zakres przedmiotowy badań obejmował 19 grup towarów z 13 przedsiębiorstw różnych branż (produkty żywnościowe oraz wyroby z branż: dziewiarskiej, odzieżowej, włókienniczej, bawełnianej i chemicznej).

1. DYNAMIKA MIĘDZYGRUPOWYCH RELACJI CEN

Ocena dynamiki zmian międzygrupowych pionowych relacji cen została przeprowadzona na podstawie analizy cen średnioważonych w grupach towarów konsumpcyjnych. Informacje na ten temat zawiera tab. 1.

Przedstawione w tabeli dane wskazują, że dynamika średnioważonych cen w grupach towarów żywnościowych i przemysłowych jest zróżnicowana. Na tej podstawie można sformułować wniosek, iż w latach 1986-1987 nastąpiły zmiany międzygrupowych relacji cen w obrębie badanych grup towarów.

* Dr, adiunkt w Katedrze Ekonomii UŁ.

¹ Opracowanie to stanowi fragment szerszych badań realizowanych w ramach CPBP 8.2.10. *Ceny w systemie efektywnego zarządzania* pt. *Zakres i formy dotowania cen detalicznych oraz wewnątrz- i międzygrupowe ich relacje*.

Poziom i dynamika średnioważonej ceny w grupach towarowych
w latach 1986-1987

Nazwa grupy	Poziom średnioważonej ceny (w zł)		Wskaźnik dynamiki średnioważonej ceny
	1986	1987	
Masło	411,0	493	119,9
Mleko	112,0	164	146,4
Dżemy owocowe	88,8	129,2	145,5
Wina	183,9	238,7	130,0
Dzianiny bawełniane	957,0	1 245,0	130,0
Wyroby konfekcyjne	763,0	918,0	120,3
Bluzki damskie	1 044,0	1 260,0	120,6
Marynarki męskie	4 455,0	4 679,0	105,0
Ubrania męskie	4 918,0	3 348,0	161,6
Spodnie męskie	2 190,0	2 707,0	123,6
Ręczniki frotte	353,0	459,0	130,0
Dzianiny kostiumowe	339,0	522,0	130,8
Dzianiny sukienkowe	326,0	472,0	145,0
Tkaniny ubraniowe wełnopodobne	476,0	709,0	123,0
Tkaniny ubraniowe z dodatkiem elany	975,0	1 331,0	136,5
Tkaniny kostiumowe	1 022,0	1 359,0	133,0
Rozcieńczalniki	125,0	216,0	163,0
Emalie ftalowe	374,0	420,0	112,3

Źródło: Obliczenia własne.

Biorąc pod uwagę kształtowanie się wskaźnika średnioważonej ceny można wyodrębnić dwie grupy towarów: pierwszą, charakteryzującą się stosunkowo niewielkim (do 20%) wzrostem wskaźnika cen średnioważonych oraz drugą, wykazującą stosunkowo wysoki wzrost dynamiki tych cen (w przedziale od 20 do 63%).

2. CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA ZMIANĘ MIĘDZYGRUPOWYCH RELACJI CEN

Zróżnicowana dynamika średnioważonych cen w grupach towarów żywnościowych i przemysłowych, świadcząca o zmianach międzygrupo-

wych relacji cen, rodzi pytanie o przyczyny zmian owych relacji. W celu uzyskania odpowiedzi na nie, zbadano zależności między zmianami dynamiki podstawowych czynników cenotwórczych a zmianami dynamiki międzygrupowych relacji cen.

Do potencjalnych czynników określających zmiany międzygrupowych relacji cen należy zaliczyć koszty produkcji. Tabela 2 prezentuje dynamikę zmian kosztów całkowitych oraz dynamikę zmian ich elementów składowych, czyli kosztów bezpośrednich, obejmujących materiały bezpośrednie oraz wynagrodzenia wliczane w koszty, a także kosztów pośrednich, w ramach których uwzględniono koszty: zakupu, wydziałowe, ogólnozakładowe i sprzedaży.

T a b e l a 2

Dynamika kosztów produkcji w latach 1986-1987

Nazwa grupy	Wskaźniki dynamiki kosztów		
	całkowitych	bezpośrednich	pośrednich
1	2	3	4
Masło	108,7	109,2	107,3
Mleko	148,5	152,5	139,3
Dżemy owocowe	131,3	181,0	132,2
Wina	144,0	149,6	106,8
Dzianiny baweńniane	108,9	106,5	114,1
Wyroby konfekcyjne	140,8	129,2	131,1
Bluzki damskie	100,7	125,8	80,5
Spodenki kąpielowe	98,5	100,4	95,7
Marynarki męskie	364,5	350,7	436,7
Ubrania męskie	231,2	229,0	251,7
Spodnie męskie	110,0	105,8	131,0
Ręczniki frotte	133,0	141,6	124,4
Dzianiny kostiumowe	71,5	68,9	54,5
Dzianiny sukienkowe	64,7	71,0	61,1
Tkaniny ubraniowe wełnopodobne	102,9	102,9	102,8
Tkaniny ubraniowe z dodatkiem elany	147,2	144,0	155,1
Tkaniny kostiumowe	246,9	224,5	275,1
Rozcieńczalniki	120,6	122,3	116,7
Emalie ftalowe	95,4	97,2	87,8

Ź r ó d ł o: Jak w tab. 1.

Analizując zawarte w tab. 2 informacje i porównując je z danymi z poprzedniej tabeli, można stwierdzić, iż dynamika zmian całkowitych kosztów produkcji w większości badanych grup towarowych znacznie różni się od dynamiki średnioważonych cen w tych grupach. Przyjmujemy, iż kryterium znacznych różnic w dynamice tych wielkości są zmiany rzędu od 20 do powyżej 100%. Z tego punktu widzenia wyodrębnione zostały:

1) grupy towarów, w których dynamika całkowitych kosztów produkcji jest zbliżona do dynamiki średnioważonych cen i nie przekracza granicy 20%;

2) grupy towarów, w których dynamika kosztów całkowitych przewyższa w podanych granicach, od 20 do powyżej 100%, dynamikę średnioważonych cen.

W ramach pierwszej grupy można wyodrębnić:

- grupy towarów, w przypadku których zmiany kosztów całkowitych są niższe od zmian średnioważonych cen w tej grupie, np. masło (o 11%), dzemy owocowe (o 14%), spodenki kąpielowe (o 17%), spodnie męskie (o 13%), emalie fталowe (o 17%);

- grupy towarów, charakteryzujące się większymi zmianami kosztów całkowitych w stosunku do zmian ich cen średnioważonych, ale w granicach do 20%, np. mleko (o 2%), wina (o 14%), ręczniki (o 3%), tkaniny ubraniowe z dodatkiem elany (o 11%).

W przypadku powyższych grup towarów, w których rozbieżności w relacjach między dynamiką zmian kosztów a cen są stosunkowo niewielkie, uzasadniony wydaje się wniosek o wpływie zmian kosztów na zmiany relacji cen. Uzyskanie jednak całkowitej pewności w tej kwestii wymaga zbadania wpływu pozostałych czynników cenotwórczych.

Do drugiej grupy towarów, w których dynamika kosztów całkowitych różni się od dynamiki średnioważonych cen o co najmniej 20%, zaliczyć należy:

- grupy towarów, w których zmiany kosztów całkowitych są niższe od zmian średnioważonych cen, np.: bluzki damskie (o 20%), tkaniny ubraniowe wełnopodobne (o 21%), dzianiny bawełniane (o 22%), rozcieńczalniki (o 50%), dzianiny kostiumowe (o 59%) oraz dzianiny sukienkowe (o 79%),

- grupy towarów, w których dynamika kosztów całkowitych jest wyższa od dynamiki ich cen średnioważonych, np. wyroby konfekcyjne (o 20%), marynarki męskie (o 250%) oraz ubrania męskie (o 70%).

Zaobserwowane tendencje wskazujące na istnienie znacznych rozbieżności w relacjach między dynamiką zmian kosztów i cen, dają podstawy do przypuszczenia, iż czynnik kosztowy nie wpływa na zmiany relacji cen w powyższych grupach towarów nieżywnościowych. Zmiany cen i kosztów produkcji mają autonomiczny charakter. Oczywiście i ta hipoteza wymaga potwierdzenia poprzez zbadanie roli innych nośników cenotwórczych.

Analiza struktury kosztów całkowitych nasuwa dalsze spostrzeżenia dotyczące wpływu oddziaływania dynamiki kosztów bezpośrednich i pośrednich na dynamikę kosztów całkowitych, a tym samym na zmiany relacji cen. Ograniczymy się zatem do zbadania tych zależności w odniesieniu do tych grup towarów, w których prawdopodobny jest wpływ zmian kosztów produkcji na zmiany relacji cen.

Relatywnie wyższy wzrost kosztów bezpośrednich w porównaniu ze wzrostem kosztów pośrednich jest charakterystyczny dla następujących grup towarów konsumpcyjnych: masła, mleka, wina, spodenek kąpielowych, emalii stalowych, ręczników.

W przypadku trzech pozostałych grup towarowych, a mianowicie: dżemów owocowych, spodni męskich i tkanin ubraniowych z dodatkiem elany, dynamika kosztów pośrednich przewyższa nieznacznie dynamikę kosztów bezpośrednich.

Zaobserwowane tendencje zmian kosztów bezpośrednich i pośrednich wskazują na znacznie większy wpływ zmian kosztów bezpośrednich na zmiany relacji cen w powyższych grupach towarów. Pomimo iż wzrost kosztów bezpośrednich wydaje się być bardziej ekonomicznie uzasadniony z powodu określonego wzrostu jego elementów składowych, nie oznacza to, iż przedsiębiorstwa nie muszą poszukiwać źródeł obniżki tych kosztów, np. w postaci oszczędnego zużycia materiałów, tańszych źródeł zaopatrzenia itp. Taka działalność wpłynęłaby również na poprawę efektywności gospodarowania i w przyszłości stanowić by mogła podstawę do obniżki cen określonych towarów.

W celu dokładniejszej ilustracji związków występujących między kosztami produkcji i ich strukturą a średniogrupowymi cenami badanych towarów konsumpcyjnych obliczono udziały różnych rodzajów kosztów w poziomie tych cen. Dane na ten temat zawiera tab. 3.

Przedstawione w tabeli dane pozwalają na wyodrębnienie trzech grup towarów: - o względnie stałym udziale kosztów całkowitych w

Tabela 3

Udział całkowitych kosztów produkcji oraz ich elementów
w poziomie średnioważonej ceny w grupach towarowych w latach 1986-1987
(w %)

Nazwa grupy	Udział kosztów całkowitych		Udział kosztów bezpośrednich		Udział wynagrodzeń	
	1986	1987	1986	1987	1986	1987
Masło	158,4	161,5	120,1	123,0	-	0,8
Mleko	127,1	156,2	88,5	111,7	-	-
Dżemy owocowe	99,6	94,2	81,6	77,1	1,8	1,9
Wina	23,1	24,3	19,2	21,0	0,7	0,7
Dzianiny bawełniane	87,6	94,0	66,7	69,9	3,3	2,9
Wyroby konfekcyjne	27,2	23,9	18,9	15,3	5,9	5,0
Bluzki damskie	50,8	50,8	22,6	28,3	6,7	5,5
Spodenki kąpielowe	42,5	43,3	24,5	25,4	4,0	3,7
Marynarki męskie	88,1	85,1	72,6	67,5	4,1	4,1
Ubrania męskie	91,2	86,4	73,1	68,5	4,6	3,6
Spodnie męskie	83,5	78,9	67,9	61,8	3,9	3,7
Ręczniki frotte	73,8	69,9	36,8	37,1	10,3	10,1
Dzianiny kostiumowe	77,9	60,1	44,4	37,9	3,1	3,0
Dzianiny sukienkowe	59,9	56,2	35,9	35,4	3,6	2,8
Tkaniny ubraniowe wełnopodobne	92,7	89,7	53,2	51,5	10,8	8,9
Tkaniny ubraniowe z dodatkiem elany	74,1	74,8	48,1	52,6	5,2	5,0
Tkaniny kostiumowe	71,5	65,9	39,8	33,4	2,1	7,5
Rozcieńczalniki	91,4	62,9	65,0	45,3	2,2	1,4
Emalie ftalowe	56,8	61,9	46,5	51,7	0,8	0,7

Źródło: Jak w tab. 1.

średnioważonej cenie; - o wzroście udziału tych kosztów; oraz o spadku udziału kosztów całkowitych w średnioważonej cenie. Wzrost udziału kosztów całkowitych w średniogrupowych cenach jest charakterystyczny dla: masła (o 4%), mleka (o 29%), dzianin bawełnianych (o 7%) i emalii ftalowych (o 5%). Można jednak stwierdzić, iż wzrost udziału kosztów całkowitych jest stosunkowo nieznaczny, z wyjątkiem mleka. W przypadku pozostałych dziesięciu grup towarowych można zaobserwować spadek udziału kosztów całkowitych w średnioważonych cenach, w granicach od 3 do 5%.

Analiza udziału kosztów bezpośrednich w średnioważonej cenie pozwala stwierdzić, iż w przypadku 10 grup towarowych zmiany kosztów całkowitych i ewentualnie cen średniogrupowych zależą od zmian kosztów bezpośrednich, gdyż ich udział w poziomie tych cen jest dominujący. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt obniżania się udziału owych kosztów w poziomie cen średniogrupowych w badanych latach 1986-1987.

Udział wynagrodzeń w poziomie średnioważonych cen w badanych grupach towarów jest stosunkowo niewielki, co sugeruje, iż zmiany kosztów bezpośrednich zależą przede wszystkim od zmian kosztów materiałów bezpośrednich. Można również zaobserwować tendencję do spadku udziału wynagrodzeń w kosztach bezpośrednich w przypadku aż 13 grup towarów konsumpcyjnych.

Przejdziemy obecnie do określenia roli kolejnych czynników cenotwórczych, a mianowicie dotacji w kształtowaniu zmian relacji cen niektórych towarów żywnościowych oraz podatku obrotowego w kształtowaniu zmian relacji cen między grupami towarów przemysłowych i pozostałych artykułów żywnościowych. W celu uzyskania odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu zmiany dotacji i podatku obrotowego wpływają na zmiany międzygrupowych relacji cen, obliczono wskaźniki dynamiki tych wielkości oraz ich udział w poziomie średnioważonych cen w grupach badanych towarów. Informacje w tej kwestii zawierają tab. 4 i 5.

T a b e l a 4

Zmiany dotacji a międzygrupowe relacje cen w latach 1986-1987

Nazwa grupy	Wskaźnik dynamiki dotacji	Udział dotacji w średnioważonej cenie	
		1986	1987
Masło	140,6	61,8	81,5
Mleko	116,0	78,6	75,5

Ź r ó d ł o: Jak w tab. 1.

Jak wynika z tab. 4, dotacje przedmiotowe stosowane były w przypadku cen urzędowych mleka i masła. W badanych latach wyraźnie wzrosły dotacje do masła (aż o 40,6%), o czym świadczy także ich zwiększony o 20% udział w średnioważonej cenie w 1987 r. w po-

równaniu z rokiem 1986. Wskaźnik dynamiki dotacji w grupie masła jest o 20,7% wyższy od wskaźnika dynamiki średnioważonej ceny. W przypadku mleka dotacje wzrosły o 16% i wskaźnik ten jest niższy o 30% od wskaźnika dynamiki średnioważonej ceny. Jest to przyczyną zmniejszenia się w 1987 r. udziału dotacji w średnioważonej cenie mleka o 3,1% w porównaniu z rokiem 1986.

Tabela 5

Zmiany podatku obrotowego a międzygrupowe relacje cen
w latach 1986-1987

Nazwa grupy	Wskaźnik dynamiki podatku obrotowego 1986 = 100	Udział podatku obrotowego w średnioważonej cenie	
		1986	1987
Dżemy owocowe	-	-	-
Wina	131,0	62,6	60,6
Dzianiny bawełniane	-	-	-
Wyroby konfekcyjne	160,0	10,0	10,0
Bluzki damskie	100,1	33,5	33,3
Spodenki kąpielowe	101,5	34,2	35,9
Marynarki męskie	-	-	-
Ubrania męskie	-	-	-
Spodnie męskie	-	-	-
Ręczniki frotte	137,0	16,4	16,0
Dzianiny kostiumowe	20,6	30,3	7,7
Dzianiny sukienkowe	20,8	30,4	9,2
Tkaniny ubraniowe wełnopodobne	-	-	-
Tkaniny ubraniowe z dodatkiem elany	136,6	20,0	20,5
Tkaniny kostiumowe	133,0	20,0	20,0
Rozcieńczalniki	166,7	33,9	32,3
Emalie ftalowe	87,0	31,3	32,2

Źródło: Jak w tab. 1.

Z danych zawartych w tab. 5 widać, iż nie wszystkie grupy towarów objęte są podatkiem obrotowym. Podatek obrotowy nie występuje w grupach: dżemów, dzianin bawełnianych, tkanin ubraniowych wełnopodobnych oraz odzieży męskiej. W pozostałych grupach

dynamika podatku obrotowego jest zróżnicowana. Względnie stała jest ona w grupie bluzek damskich (0,1%) i spodenek kąpielowych (1,5%). W większości grup towarowych (sześciu) występuje wzrost dynamiki tego podatku w granicach od 30 do ok. 67%. Natomiast dość znaczny spadek dynamiki podatku obrotowego jest charakterystyczny dla trzech grup towarów: dzianin kostiumowych i dzianin sukienkowych o ok. 80% oraz emalii ftalowych o ok. 13%.

Zestawiając wskaźniki zmian podatku obrotowego ze wskaźnikami dynamiki średnioważonej ceny, można na podstawie ich wzajemnych relacji wyodrębnić trzy grupy towarów cechujących się:

- zbliżoną dynamiką tych wielkości,
- znacznie wyższą dynamiką podatku obrotowego od dynamiki średnioważonej ceny,
- stosunkowo niższymi zmianami podatku obrotowego w stosunku do zmian średnioważonej ceny.

Analiza powyższych zależności skłania do sformułowania następujących wniosków:

- W grupie towarowej, w której zaobserwowano znacznie silniejszy wzrost podatku obrotowego od dynamiki średnioważonej ceny, można mówić o odrywaniu poziomu tej ceny od kryterium racjonalizacji społecznej, o spełnianiu przez nią funkcji drenażowych i nasileniu się procesów redystrybucyjnych. Przyjmujemy, iż w takiej sytuacji podatek obrotowy nie jest podstawowym czynnikiem określającym zmiany międzygrupowych relacji cen.

- Średnioważony poziom ceny w grupach o zbliżonych wskaźnikach zmian podatku obrotowego i ceny kształtowany jest na podstawie podatku obrotowego, który wówczas pełni rolę cenotwórczą. W tym przypadku zmiany podatku obrotowego determinują zmiany międzygrupowych relacji cen.

- W sytuacji, gdy dochodzi do zmniejszenia tempa wzrostu podatku obrotowego w stosunku do tempa zmian średnioważonej ceny, można sądzić, iż podatek obrotowy nie determinuje zmian międzygrupowych relacji cen.

Aby dokładniej określić rolę podatku obrotowego jako czynnika cenotwórczego zbadano jego udział w poziomie średnioważonej ceny w poszczególnych grupach towarów. Analizując dane z tab. 5 można zauważyć względną stałość udziału podatku obrotowego w poziomie średnioważonych cen w badanych latach. Sytuacja taka dotyczy

9 grup towarowych, np. win (1986 r. - 62,6%, 1987 r. - 60,0%), wyrobów konfekcyjnych (10 i 10%), tkanin kostiumowych (20 i 20%) czy bluzek damskich (33,5 i 33,3%).

Spadek udziału podatku obrotowego w cenie występuje w grupie dzianin kostiumowych (ok. 23%) i dzianin sukienkowych (o 21,2%), co wywarło niewątpliwy wpływ na wspomniany wcześniej spadek dynamiki podatku obrotowego.

Po określeniu wpływu zmian kosztów produkcji, podatku obrotowego i dotacji na zmiany międzygrupowych relacji cen należałoby odpowiedzieć na pytanie, jak zmiana owych relacji wpływa na kształtowanie się wyniku finansowego (zysku brutto) w badanych grupach towarów konsumpcyjnych. Dane na temat dynamiki zysku brutto w latach 1985-1986 oraz jego udziału w poziomie średnioważonej ceny zawiera tab. 6.

Tabela 6

Międzygrupowe relacje cen towarów nieżywnościowych a wynik finansowy (w %)

Nazwa grupy	Wskaźnik dynamiki zysku brutto	Udział zysku brutto w poziomie średnioważonej ceny	
		1986	1987
1	2	3	4
Masło	106,6	23,0	23,0
Mleko	120,8	23,0	23,0
Dżemy owocowe	211,7	0,4	5,8
Wina	150,0	14,3	15,6
Dzianiny bawełniane	49,3	12,4	6,0
Wyroby konfekcyjne	168,4	62,8	66,1
Bluzki damskie	104,3	7,7	7,9
Spodenki kąpielowe	98,6	19,0	19,4
Marynarki męskie	471,1	11,9	14,9
Ubrania męskie	378,7	8,8	13,6
Spodnie męskie	149,0	16,5	21,1
Ręczniki frotte	202,4	9,8	14,0
Dzianiny kostiumowe	316,0	-8,2	32,2
Dzianiny sukienkowe	247,4	9,7	34,6
Tkaniny ubraniowe wełnopodobne	175,1	7,3	10,3

Tabela 6 (cd.)

1	2	3	4
Tkaniny ubraniowe z dodatkiem elany	121,4	5,9	,2
Tkaniny kostiumowe	221,4	8,5	14,1
Rozcieńczalniki	33,6	-25,3	4,9
Emalie ftalowe	67,5	22,2	17,2

Źródło: Jak w tab. 1.

Dane zawarte w tabeli wskazują na zróżnicowaną dynamikę zysku brutto w poszczególnych grupach towarowych. Biorąc pod uwagę wysokość wskaźnika dynamiki zysku brutto można wyodrębnić trzy grupy towarów o wysokiej, niskiej i średniej dynamice zysku brutto oraz grupy, w których wystąpił spadek tego zysku.

Różnorodny stopień wzrostu zysku brutto w badanych grupach towarowych potwierdza wcześniejszy wniosek o dokonujących się zmianach międzygrupowych relacji cen.

Interesujące jest także poznanie wielkości udziału zysku brutto w poziomie średnioważonych cen w grupach towarowych i porównanie go ze wskaźnikiem dynamiki zysku brutto w danej grupie. W grupach o wysokiej dynamice omawianego zysku (powyżej 100%), jego udział w poziomie średnioważonej ceny zwiększa się w badanych latach od 5 do ok. 30%. W grupach o średniej dynamice zysku brutto udział zysku w poziomie średnioważonej ceny wzrasta w analizowanych latach w granicach od 3 do 5%. W grupach, które cechuje niski (do 30%) wzrost zysku brutto, jego udział w poziomie średnioważonych cen w zasadzie nie ulega zmianie.

W grupach charakteryzujących się spadkiem zysku brutto, można zaobserwować zmniejszanie się jego udziału w poziomie średnioważonych cen.

W podsumowaniu tej części rozważań, wydaje się celowe określenie rodzaju czynnika cenotwórczego wpływającego w decydujący sposób na zmiany średnioważonej ceny w poszczególnych grupach towarowych.

Do grup towarowych, w których zmiany kosztów produkcji określają zmiany międzygrupowych pionowych relacji cen, należy zaliczyć masło i mleko, dżemy, dzianiny bawełniane oraz emalie ftalo-

we. W grupach masła i mleka zastosowane dotacje przedmiotowe umożliwiły, mimo wzrostu kosztów produkcji, utrzymanie stałego udziału zysku brutto w cenach średnioważonych tych grup.

Zmiany międzygrupowych relacji cen dokonujące się pod wpływem zmian podatku obrotowego dotyczą następujących grup towarów: spodenek kąpielowych i tkanin ubraniowych z dodatkiem elany. W grupach tych wystąpił wzrost zysku brutto i zwiększył się jego udział w poziomie ceny. Najliczniejsze są grupy towarów, w których zmiany relacji cen dokonywane są pod wpływem zmian wskaźnika finansowego.

Przeprowadzone badania pozwalają sformułować wniosek o dokonujących się znacznych zmianach międzygrupowych relacji cen. Zmiany te wywołane są przede wszystkim zmianami kosztów produkcji oraz zysku brutto, a nie zmianami podatku obrotowego. Gdy czynnikiem sprawczym zmian relacji cen są koszty produkcji, w grupach tych maleje bądź nie zmienia się udział zysku brutto w poziomie cen średnioważonych. W przypadku zaś, gdy czynnikiem tym jest zmiana wysokości podatku, w badanych przedsiębiorstwach poprawia się wynik finansowy.

Walentyna Kwiatkowska

CHANGES IN INTERGROUP RELATIONS OF PRICES FOR CONSUMER GOODS

The article contains the findings of empirical studies conducted in the period 1986-1987 in the field of an evaluation of influence exerted by the reform in the retail prices system on changes in their relations in an intergroup approach and an evaluation of the role played by various price-formative factors, which could cause changes in these relations. The findings in question allowed to formulate the following conclusions:

- In the period under survey, the prices of non-food items were growing relatively faster than prices of foodstuffs. That is an indicator of unfavourable relations of prices from the viewpoint of rationalization of consumption and its effectiveness-promoting impact.

- The cost factor does not have any significant influence on changes in relations of prices, and especially in the case of non-food items.

- The financial effect (gross profit) is of decisive importance for occurring changes in relations of prices.